

ALIANȚA ÎNTREPRINDERILOR MICI ȘI MIJLOCII DIN MOLDOVA (AIM)

PLAN ANUAL DE PARTICIPARE LA PROCESUL DE LUARE A DECIZIILOR

AGENDA LEGISLATIVĂ AIM
2025-2026

Chișinău
2025

PLAN ANUAL DE PARTICIPARE LA PROCESUL DE LUARE A DECIZIILOR PENTRU 2025-2026

Alianța Întreprinderilor Mici și Mijlocii din Moldova

Adresa: Mediacor, str. Alexei Mateevici nr. 60

Chisinau, Republica Moldova

Tel: (373) 60 420 400

E-mail: liliana.busuic@sme.md

Planul de participare la procesul de luare a deciziilor pentru anul 2025-2026 (numit în continuare „Agenda Legislativă 2025-2026”) este un document anual, realizat de către Alianța Întreprinderilor Mici și Mijlocii din Moldova, și conține scopuri și obiective pentru anul 2025-2026.

Conținutul, terminologia și/sau expresiile utilizate în Plan nu implică vreo poziție politică a Alianței Întreprinderilor Mici și Mijlocii din Moldova și nu poate fi interpretată sub acest aspect.

Planul de participare la procesul de luare a deciziilor pentru anul 2025-2026 a fost elaborat cu suportul Center for International Private Enterprise și Guvernului Elveției în cadrul Proiectului „Optim Project – Oportunități prin Tehnologii și Inovație în Moldova” realizat de HELVETAS Swiss Intercooperation.

Opiniile și terminologia exprimată în acest Plan aparțin exclusiv autorilor. Acestea nu pot fi interpretate sub nici o formă ca reflectând opinia și poziția Proiectului OPTIM al Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare, implementat de Helvetas Swiss Intercooperation.

Toate drepturile sunt protejate. Conținutul Planului de participare la procesul de luare a deciziilor pentru anul 2025 poate fi utilizat și reprodus în scopuri nonprofit, însă cu indicarea obligatorie a sursei.

Conținutul Planului poate fi supus revizuirilor redacționale.

CUPRINS

I.	INTRODUCERE	5
II.	OBIECTIVE STRATEGICE AIM PENTRU ADVOCACY ÎN 2025-2026	7
	Obiectivul 1 - Consolidarea accesului echitabil la finanțare pentru IMM-uri	7
	Obiectivul 2 - Simplificarea reglementărilor și reducerea poverii administrative	7
	Obiectivul 3 - Susținerea internaționalizării și integrării în Piața Unică Europeană	7
	Obiectivul 4 - Promovarea inovației, digitalizării și a rezilienței afacerilor	7
	Obiectivul 5 - Sprijin pentru formare și dezvoltarea resurselor umane	7
III.	DOMENII PRIORITARE ȘI ACȚIUNI DE ADVOCACY	8
	Secțiunea 1. Acces la Finanțare	9
	Secțiunea 2. Reforma Programelor publice de finanțare	13
	Secțiunea 3. Dezvoltarea Capitalului Uman	15
	Secțiunea 4. Integrarea IMM-urilor în Piața Unică Europeană	Error! Bookmark not defined.
	Secțiunea 5. Simplificarea Reglementărilor și Birocrației	19
	Secțiunea 6. Inovare, Digitalizare și E-Commerce	22
	Secțiunea 7. Reziliență Economică și Sprijin în Situații de Criză	24
IV.	INIȚIATIVELE AIM ÎN DERULARE	29
V.	MECANISME DE MONITORIZARE ȘI EVALUARE	31
VI.	CONCLUZII ALE AGENDEI LEGISLATIVE AIM 2025	33

ACRONIME

AI	Agenția de Investiții
AGE	Agenția de Guvernare Electronică
AIM	Alianța Întreprinderilor Mici și Mijlocii din Moldova
ANSA	Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor
CCI	Camera de Comerț și Industrie
CNAS	Casa Națională de Asigurări Sociale
CS	Cancelaria de Stat
FGC	Fondul de Garantare a Creditelor
IMM	Întreprindere Mică și Mijlocie
MDED	Ministerul Economiei și Dezvoltării Economice și Digitalizării
MF	Ministerul Finanțelor
ME	Ministerul Educației
MJ	Ministerul Justiției
ODA	Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului
SFS	Serviciul Fiscal de Stat
UE	Uniunea Europeană

I. INTRODUCERE

Scopul Agendei Legislative

Planul de participare la procesul de luare a deciziilor pentru anul 2025-2026 (numit în continuare „Agenda Legislativă 2025-2026”) reprezintă documentul strategic anual de advocacy al Alianței Întreprinderilor Mici și Mijlocii din Moldova (AIM), care urmărește promovarea unui cadru legislativ și de politici publice favorabil dezvoltării durabile a IMM-urilor din Republica Moldova. Scopul agendei este de a formula, susține și monitoriza inițiative legislative concrete care răspund nevoilor reale ale antreprenorilor, contribuind la un mediu economic echitabil, predictibil și adaptat intereselor naționale și standardelor Europene.

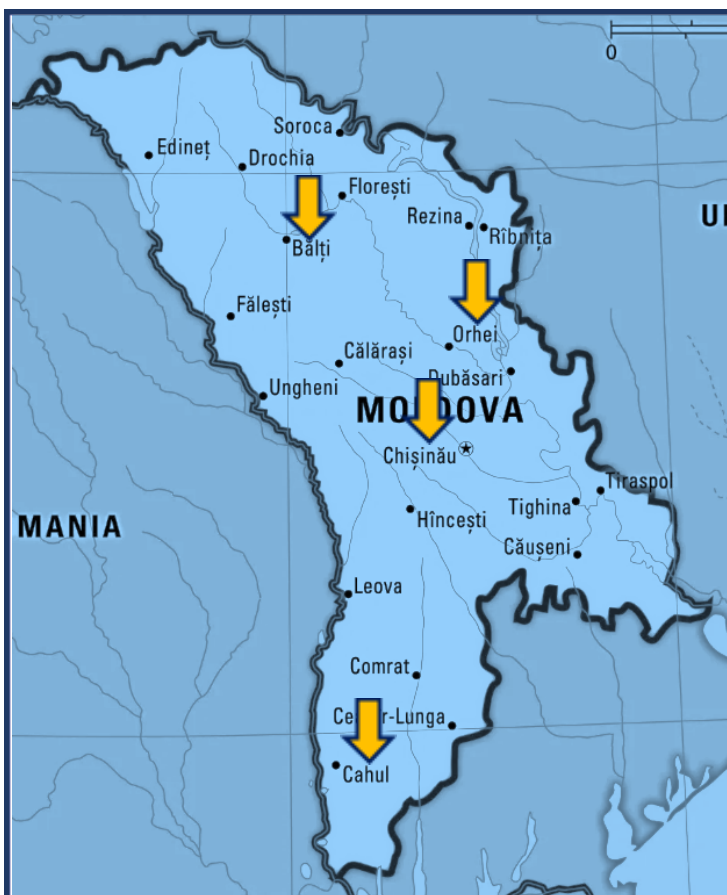
Agenda Legislativă AIM 2025-2026 pune în centrul politicilor publice nevoile concrete ale întreprinderilor mici și mijlocii. Documentul nu dublează Planul de Creștere pentru Moldova (Growth Plan), ci îl completează cu instrumente operaționale la nivel de companie, cum sunt regulile de serviciu public măsurabile, soluții mai rapide, măsuri fiscale importante (creditul fiscal verde pentru panouri și baterii) și protecții juridice care fac efectivă răspunderea limitată a asociațiilor SRL în practica de creditare.

Metodologia de consultare cu IMM-urile

Documentul este rezultatul unui proces consultativ extins desfășurat de către AIM în perioada ianuarie–martie 2025, care a inclus:

- Chestionare online aplicate unui eșantion reprezentativ de IMM-uri membre;
- Focus grupuri tematice, organizate în Chișinău, Bălți, Cahul și Orhei;
- Întâlniri bilaterale cu reprezentanți ai sectoarelor strategice (HORECA, sectorul de producere, IT, comerț, servicii, agricultură);
- Analiza datelor secundare provenite din rapoarte guvernamentale, studii internaționale și feedbackul acumulat de la membri AIM în 2024.

Această metodologie a asigurat relevanța și reprezentativitatea propunerilor incluse în prezenta Agendă Legislativă.

Context general a mediului de afaceri în 2025

Anul 2025 marchează o perioadă de tranziție pentru economia Republicii Moldova, caracterizată de:

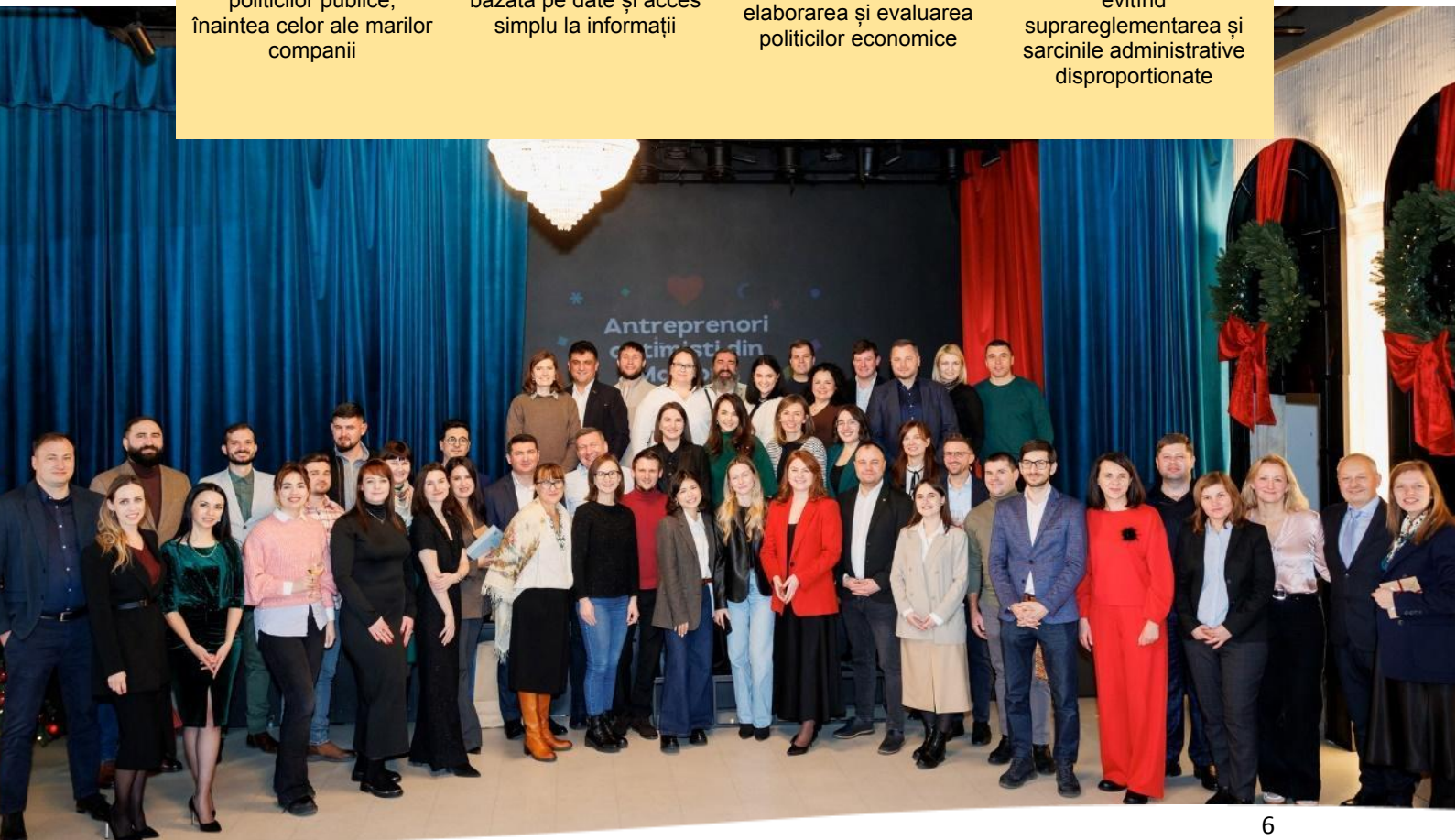
- **Ritm lent de redresare economică după crizele recente (pandemie, inflație, instabilitate regională);**
- **Reformele aflate în curs pentru integrarea în Piața Unică Europeană, cu impact direct asupra IMM-urilor;**
- **Persistența barierelor birocratice, a reglementărilor neclare și a accesului dificil la finanțare;**
- **Creșterea decalajului și lipsa forței de muncă calificate;**
- **Necesitatea consolidării rezilienței IMM-urilor în fața șocurilor externe.**

În acest context, IMM-urile continuă să joace un rol esențial în ocuparea forței de muncă, inovare și dezvoltarea regională, dar au nevoie de politici mai bine ajustate la realitățile și necesitățile lor.

Principii de bază pentru activitatea de advocacy AIM

Agenda Legislativă AIM 2025-2026 Toate propunerile incluse în Agenda Legislativă AIM 2025-2026 sunt fundamentate pe patru principii esențiale:

THINK SMALL FIRST	TRANSPARENȚĂ	CONSULTARE	PROPORȚIONALITATE
Abordarea sistematică a nevoilor IMM-urilor în procesul de elaborare a politicilor publice, înaintea celor ale marilor companii	Promovarea unei guvernări deschise, bazată pe date și acces simplu la informații	Implicarea constantă și structurată a antreprenorilor în elaborarea și evaluarea politicilor economice	Adaptarea reglementărilor la dimensiunea și capacitatea IMM-urilor, evitând suprareglementarea și sarcinile administrative disproporționate

II. OBIECTIVE STRATEGICE AIM PENTRU ADVOCACY ÎN 2025-2026

În contextul provocărilor economice și geopolitice actuale, dar și al parcursului european al Republicii Moldova, AIM și-a formulat o serie de obiective strategice de advocacy care sunt bazate pe, și răspund direct nevoilor IMM-urilor, precum și susțin dezvoltarea unui mediu de afaceri favorabil, echitabil și durabil.

OBIECTIVUL 1 Consolidarea accesului echitabil la finanțare pentru IMM-uri	Unul dintre obstacolele majore identificate de membrii AIM este dificultatea accesării surselor de finanțare, fie că este vorba de finanțare de stat sau produse bancare. Cerințele de eligibilitate neclare, birocrăția excesivă și lipsa transparenței în evaluare creează o barieră reală pentru IMM-uri, în special pentru cele la început de drum sau din afara Chișinăului. AIM își propune să promoveze reforme care să simplifice criteriile, să susțină digitalizarea procesului de aplicare și să introducă mecanisme de garantare care să reducă riscul perceput de finanțatori.
OBIECTIVUL 2 Simplificarea reglementărilor și reducerea poverii administrative	IMM-urile se confruntă cu o povară disproporționată în raport cu marile companii când vine vorba de conformitatea legală și fiscală. Reglementările neclare sau de prisos, lipsa unor ghiduri explicative și modificările legislative frecvente afectează stabilitatea și planificarea afacerilor. AIM pledează pentru introducerea unui „SME Test” pentru toate proiectele de lege noi, digitalizarea raportărilor și armonizarea reglementărilor cu practicile europene.
OBIECTIVUL 3 Susținerea internaționalizării și integrării în Piața Unică Europeană	Integrarea în lanțuri de valoare europene și extinderea pe piețele UE rămân obiective majore pentru IMM-urile moldovenești. Totuși, barierele tehnice, lipsa de suport pentru certificare și costurile logistice ridicate îngreunează acest proces. AIM va promova crearea unor scheme de sprijin pentru internaționalizare, inclusiv acoperirea costurilor de certificare, consiliere tehnică și participare la târguri internaționale.
OBIECTIVUL 4 Promovarea inovației, digitalizării și a rezilienței afacerilor	Într-un context global marcat de digitalizare accelerată, IMM-urile din Moldova riscă să rămână în urmă dacă nu beneficiază de suport sistemic pentru inovație. AIM consideră că trebuie create politici care stimulează investițiile în tehnologii digitale, platforme de e-commerce și automatizare. Totodată, reziliența economică în fața crizelor trebuie să devină o prioritate prin mecanisme de sprijin, consultanță și instrumente de criză adaptate IMM-urilor.
OBIECTIVUL 5 Sprijin pentru formare și dezvoltarea resurselor umane	Capitalul uman este cea mai valoroasă resursă pentru IMM-uri, însă acesta este afectat de lipsa forței de muncă calificate și de stresul crescut al antreprenorilor. AIM propune politici de sprijin pentru formarea profesională continuă, cofinanțarea cursurilor pentru angajați și programe-pilot de suport psihologic organizațional. Astfel, se urmărește atât creșterea productivității, cât și a calității vieții în mediul antreprenorial.

III. DOMENII PRIORITARE ȘI ACȚIUNI DE ADVOCACY

Pornind de la analiza sistematică a provocărilor semnalate de IMM-uri prin consultări directe (focus grupuri, chestionare și întâlniri multilaterale), AIM a identificat șapte domenii prioritare care se propune a constitui baza activității sale în domeniul advocacy în anul 2025-2026.

Fiecare domeniu reflectă o problemă structurală care limitează dezvoltarea sectorului IMM în Republica Moldova și necesită intervenții legislative, administrative sau instituționale clare.

1. Accesul la finanțare

Primul domeniu este Accesul la finanțare, unde IMM-urile raportează bariere semnificative în accesarea granturilor și creditelor – de la criterii netransparente, la lipsa unor produse financiare adaptate realității lor. AIM își propune să lucreze pentru reformarea acestor mecanisme și crearea unui sistem de sprijin echitabil și predictibil.

2. Eficiența programelor de stat pentru susținerea IMM-urilor

Al doilea domeniu vizează eficiența programelor destinate susținerii IMM-urilor de către stat, care deseori rămân dificil de navigat pentru antreprenori și necesită mai multă claritate, digitalizare și deschidere pentru diverse sectoare.

3. Dezvoltarea și educarea capitalului uman

În al treilea rând, dezvoltarea capitalului uman capătă o importanță tot mai mare, în condițiile lipsei forței de muncă și a stresului crescut în rândul antreprenorilor. AIM propune politici integrate de formare și dezvoltare a capitalului uman.

4. Integrarea IMM-urilor în Piața Unică Europeană

Al patrulea domeniu acoperă integrarea IMM-urilor în Piața Unică Europeană, unde barierele de certificare, lipsa laboratoarelor acreditate și procedurile vamale neuniforme împiedică expansiunea companiilor din Republica Moldova.

5. Simplificarea reglementărilor și reducerii poverii administrative

Al cincilea domeniu, simplificarea reglementărilor și reducerii poverii administrative, țintește disfuncționalitățile sistemului birocratic, prin propuneri concrete pentru digitalizare, consultare și stabilitate legislativă.

6. inovația, digitalizarea și e-commerce-ul

În al șaselea rând, AIM abordează inovația, digitalizarea și comerțul electronic, ca priorități strategice pentru modernizarea IMM-urilor și accesul la piețe externe prin canale digitale.

7. reziliența economică și sprijinul în situații de criză

În final, al șaptelea domeniu se propune a concentra pe reziliența economică și sprijinul în situații de criză, promovând măsuri care să prevină falimentul și să sprijine continuitatea afacerilor în contexte imprevizibile.

Aceste șapte domenii vor fi detaliate în secțiunile următoare, fiecare cu descrierea problemelor analizate, soluțiile propuse și acțiunile concrete de advocacy planificate pentru anul 2025.

Context

Accesul la finanțare rămâne una dintre cele mai actuale provocări pentru întreprinderile mici și mijlocii din Republica Moldova. Deși ODA are programe active de sprijin, multe IMM-uri se confruntă cu dificultăți reale atunci când încearcă să le acceseze. Cele mai frecvente probleme țin de reguli și criterii explicate neuniform, procese complicate, lipsa unei verificări rapide a eligibilității, liste diferite de documente de la un program la altul, comunicare neclară pe parcursul evaluării și întârzieri în luarea deciziilor.

Aceste blocaje afectează încrederea mediului de afaceri și duc la subutilizarea fondurilor disponibile. În unele cazuri antreprenorii amână investițiile, renunță pe parcurs sau apelează la credite mai scumpe. În cadrul consultărilor AIM cu mediul de afaceri, principalul mesaj primit este necesitatea clarității și predictibilității de suport practic la pregătirea dosarelor și de termene publice pe etape, cu situația la zi a cererilor (câte depuse, câte aprobate, în cât timp etc.). În acest context, Agenda Legislativă propune intervenții complementare față de planurile Guvernului, și anume, sprijin direct pentru pregătirea dosarelor și reguli adaptate pe domenii pentru garanțiile de stat, astfel încât IMM-urile să poată ajunge mai ușor la finanțare.

Măsuri propuse

Măsuri complementare „Planului de Creștere pentru Moldova” | **Integrare Europeană**

Astfel, în vederea remedierii situației din sectorul IMM-urilor, AIM își propune următoarele activități și acțiuni în domeniul advocacy:

1.1. Ferestre sectoriale în FGC (garanții adaptate pentru domenii specifice)

În loc să „mărim FGC” în general, soluția mai utilă pentru piață este să adaptăm FGC la realitatea și necesitatea companiilor. Propunerea vizează deschiderea unor „ferestre sectoriale” cum ar fi cel de exemplu, agro-alimentar, industrii creative și culturale, sectorul tehnologii informaționale și turism. Respectiv fiecare sector i se vor aplica reguli clare, pe măsura riscului și a modului în care funcționează companiile din acel domeniu. Ideea este simplă, acolo unde garanțiile clasice pe bunuri nu există sau sunt greu de constituit, statul poate acoperi o parte din risc cu instrumente potrivite, fără a relaxa sau a diminua disciplina de creditare.

În aceste „ferestre”, băncile nu se mai uită doar la gajul clasic, ci pot folosi și dovezi alternative ale activității companiilor cum sunt contractele semnate, istoricul încasărilor pe terminalele POS, vânzările din platforme online, abonamente sau comenzi recurente. Pentru firmele cu active puține la bilanț (de exemplu, studiouri creative, companii digitale, servicii turistice), documentația se simplifică și se standardizează, astfel încât dosarul să fie ușor de pregătit și ușor de evaluat. Totodată, fiecare fereastră va avea o fișă scurtă, publică, care spune din start ce acte se cer și în ce termene răspunde banca și FGC, ca antreprenorul să știe la ce să se aștepte.

Beneficiul pentru piață este unul direct, companiile aflate în nevoie vor primi mai multe aprobări acolo unde azi se confruntă cu răspunsul - „nu ai gaj, nu putem”. Pentru bănci, rămâne aceeași rigoare a analizei, dar au la dispoziție un set mai realist de probe despre succesul afacerii (fluxuri, comenzi, contracte), iar riscul acoperit de FGC este calibrat pe specificul sectorului. Pentru stat, banii garantați se transformă în investiții reale, cu efect în ocuparea forței de muncă și export.

Rezultatele așteptate vor fi vizibile în cifre în termen scurt până la mediu. O rată de aprobare mai mare în sectoarele vizate, un efect de finanțare mai bun, unde se alocă mai mult credit pe fiecare leu de garanție ed stat, și respectiv o acoperire mai echitabilă a micro-întreprinderilor și a firmelor „fără gaj”, precum și o stabilitate bună a portofoliului.

Măsura nu dublează Planul de Creștere a Moldovei¹, însă îl completează exact acolo unde IMM-urile se blochează astăzi, la lipsa garanțiilor clasice și la documentații care nu reflectă modelul lor real de afaceri.

1.2. În loc de „portal unic” – termene și cifre la vedere

Nu este nevoie de încă o platformă. Ceea ce lipsește, în mod practic, este claritatea asupra timpilor și etapa de examinare la zi a cererilor deja depuse de către IMM-uri. Propunerea este ca ODA să publice, pe site-ul propriu, o pagină simplă și ușor de găsit, unde antreprenorii văd dintr-o privire ce termene se aplică și cum performează programele în fiecare lună. Această soluție este rapidă, are un cost redus și crește încrederea în proces.

Termenele pe etape trebuie anunțate public, inclusiv câte zile are ODA pentru verificarea documentelor, câte zile pentru evaluarea documentelor. Aceste termene funcționează ca un „angajament” față de IMM-uri. Dacă o etapă nu poate fi respectată, antreprenorul are temeie să solicite un mesaj clar cu motivul și un nou termen. În felul acesta, așteptările IMM-urilor sunt realiste, iar planificarea investiției nu rămâne în aer.

Alături de termene, aceeași pagină prezintă cifre lunare într-un format clar și transparent, inclusiv câte cereri au fost depuse, câte au fost declarate eligibile, câte au fost aprobate, în ce timp mediu s-au parcurs etapele, care este ponderea IMM-urilor din totalul beneficiarilor și cum arată distribuția regională. Datele sunt agregate, astfel încât să respecte confidențialitatea firmelor, dar să ofere o imagine corectă a performanței programelor.

Această abordare nu dublează digitalizarea deja prevăzută de Guvern în Planul de Creștere a Moldovei. Din contra, o completează cu două lucruri pe care antreprenorii le solicită constant, și anume predictibilitate (prin termene clare) și transparență (prin cifre la vedere). Pentru ODA, propunerea este un instrument intern de management, dacă timpul mediu pe o etapă crește, se poate interveni rapid (redistribuire de sarcini, clarificări metodologice, simplificări etc.). Pentru mediul de afaceri, e dovada că procedurile sunt previzibile și transparente.

Măsura nu dublează Planul de Creștere a Moldovei², însă îl completează în ceea ce privește transparentizarea, previzibilitatea așteptării mediului de afaceri, în special a IMM-urilor, și contribuie la eforturile de digitalizare.

1.3. „Credit Fiscal” pentru investiții verzi (baterii & panouri fotovoltaice) pentru IMM-uri

Măsura propusă urmărește stimularea rapidă a investițiilor private în capacități de producere și stocare a energiei la nivelul firmelor (panouri fotovoltaice și baterii), astfel încât întreprinderile, în special IMM-urile, să își reducă factura la energie, să își crească reziliența operațională în fața facturilor mari și să contribuie la obiectivele naționale de decarbonizare. În esență, propunerea este un instrument de competitivitate, unde energia mai previzibilă și

¹ <https://moldovaeuropeana.md/>

² <https://moldovaeuropeana.md/>

mai ieftină se materializează într-o producere mai bună, prețuri mai stabile și exporturi mai solide.

Propunerea constă în acordarea unui „credit fiscal” de 20% acordat companiilor pentru investițiile eligibile în sisteme fotovoltaice și de stocare, inclusiv echipamentele conexe, proiectarea, montajul și punerea în funcțiune. Pentru plătitorii de TVA care își deduc integral TVA-ul, sprijinul se materializează ca un credit de impozit pe venit aplicat la baza eligibilă fără TVA. Pentru contribuabilii fără drept de deducere a TVA, ori cu deducere limitată, se propune compensarea componentei de 20% aferente TVA-ului printr-un mecanism simplu, de tip „voucher fiscal verde”.

Funcționarea este gândită cât mai aproape de realitățile de investiție ale companiilor. Antreprenorul depune electronic, la un ghișeu unic coordonat de ODA, documentația tehnică și financiară aferentă proiectului, inclusiv dovada punerii în funcțiune. După o verificare rapidă, decizia de eligibilitate stabilește valoarea creditului fiscal sau a compensării și modul în care aceasta se va reflecta în calculele administrate de SFS. Pot fi implementate măsuri pentru rambursări parțiale după doi sau mai mulți ani pentru microîntreprinderile fără bază suficientă de impozitare.

Măsura este concepută să se integreze armonios în structura existentă a măsurilor de susținere. Pentru proiectele care au primit granturi sau subvenții, baza eligibilă la care se aplică sprijinul fiscal se reduce corespunzător, prevenind supracompensarea. În cazul facilității privind profitul reinvestit, creditul fiscal verde se aplică pe lângă aceasta, cu o succesiune clară a aplicării stabilită în normele metodologice, pentru a oferi companiilor predictibilitate. În ceea ce privește regulile de ajutor de stat, proiectele IMM se încadrează, de regulă, în plafonul de minimis, iar pentru investițiile care depășesc acest prag, Guvernul poate opta pentru o schemă notificată, dacă analiza de impact o recomandă. În fine, pentru plătitorii care deduc integral TVA, sprijinul nu ia forma unei compensări de TVA, ci rămâne strict un credit de impozit pe venit, evitându-se astfel dubla finanțare pe aceeași bază.

În ansamblu, creditul fiscal pentru investiții verzi pune la dispoziția companiilor un instrument clar, previzibil și ușor de accesat, capabil să accelereze decizia de investiție acolo unde contează cel mai mult, la micșorarea facturilor și la optimizarea producerii sau serviciilor.

Măsura nu dublează Planul de Creștere a Moldovei³.

1.4. Protecția efectivă a răspunderii limitate a asociațiilor SRL în relațiile de creditare

Deși regimul SRL prevăzut de Legea nr. 135/2007⁴ și de Codul civil⁵ pornește de la principiul răspunderii limitate, practica pieței de credit din Republica Moldova arată că, în numeroase cazuri, băncile condiționează acordarea finanțărilor pentru IMM-uri de semnarea unor fidejusiuni personale de către asociați sau instrumente similare. Motivele invocate țin de profilul de risc al debitorului, de insuficiența garanțiilor reale la început de drum și de incertitudinile privind executarea garanțiilor. Efectul economic, însă, este că un instrument menit să protejeze capitalul antreprenorial (SRL-ul) se golește de conținut având în vedere că riscul comercial al firmei devine risc patrimonial personal pentru asociat, ceea ce descurajează investițiile, mai ales pe investitorii străini.

Obiectivul este restabilirea funcțională a răspunderii limitate, fără a slăbi disciplina de creditare. Pentru aceasta, AIM propune o abordare în trei dimensiuni.

³ <https://moldovaeuropeana.md/>

⁴ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=150109&lang=ro#

⁵ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=150105&lang=ro#

Prima, ghidarea prudențială. Asociației Băncilor din Moldova, poate emite un ghid de bune practici care să descurajeze utilizarea „din oficiu” a garanțiilor personale la creditele standard pentru IMM, cerînd instituțiilor financiare o justificare scrisă a cazurilor în care o astfel de garanție este totuși necesară. Justificarea ar trebui să explice de ce alternativele existente sunt insuficiente. Acolo unde fidejusiunea rămâne necesară, ea trebuie să fie proporțională, cu un plafon clar, o durată determinată și o clauză clară prin care garanția personală se reduce sau se eliberează automat după o perioadă de conformitate a creditului (de exemplu, 12–18 luni). Aceeași abordare poate fi asumată și la nivel de Cod de conduită al Asociației Băncilor din Moldova, pentru a uniformiza practicile.

În al doilea rînd, fortificarea alternativelor la garanția personală. ODA poate extinde și simplifica schemele de garantare destinate IMM-urilor, inclusiv cele garantare de portofoliu, cu costuri transparente și termene scurte de emitere, astfel încât banca să aibă o opțiune reală și previzibilă în locul fidejusiunii. Această propunere urmează a fi analizată în contextul acțiunii 1.1. Ferestre sectoriale în FGC (garanții adaptate pentru domenii specifice).

În al treilea rînd, ajustări legislative punctuale. Legea nr. 135/2007 și Codul civil pot fi amendate pentru a asigura protecții minime în cazul în care un asociat decide să garanteze personal un credit al SRL-ului, de exemplu prin consimțămînt distinct, limitarea expresă a sumei și a duratei garanției, interzicerea clauzelor de răspundere nelimitată/generalizată ori a extinderii automată la alte obligații fără acord explicit. În plus, pentru creditele IMM standard, condiționarea accesului exclusiv de semnarea unei garanții personale, atunci când există garanții reale sau publice suficiente, ar trebui restricționată.

ACȚIUNI

Nr.	Propunere legislativă	Tip intervenție	Nivel legislativ	Instituții vizate
1.1.	Ferestre sectoriale în FGC – reguli adaptate pe domeniu, acceptare dovezi alternative	Administrativ și Normativ	Primar / Secundar	ODA, MDED, bănci
1.2.	Termene și cifre la vedere – termene publice pe etape (verificare, evaluare, contractare) și pagină lunară cu indicatori	Administrativ	-	ODA, MDED
1.3.	Credit fiscal pentru investiții verzi	Normativ	Primar / Secundar	ODA, MDED, MF
1.4.	Protecția limitării răspunderii asociațiilor SRL la creditare	Normativ	Primar / Secundar	MDED, MJ, ODA, Asociația Băncilor din Moldova

Secțiunea 2. Reforma Programelor publice de finanțare

Context

Programele publice pentru IMM-uri vor trece, în bună parte, la depunerea și evaluarea online, așa după cum prevede și componenta specifică prevăzută în Planul de Creștere a Moldovei⁶. În practică, însă, dificultatea cea mai mare pentru IMM-uri nu mai este problema „unde depun dosarul”, ci cum și în cât timp se ia decizia, după ce cererea a fost depusă. Antreprenorii semnalează în repetate rânduri lipsa unor termene clare pe etape, a indicatorilor publici despre cum funcționează programele, motivări uneori neclare ale deciziilor și căi de contestație online inexistente sau ineficiente.

Prezenta secțiune nu dublează componenta de digitalizare din Planul de Creștere a Moldovei. Aici însă AIM propune un set de măsuri calitative cum ar fi stabilirea termenelor limită publice și pe etape, indicatori la vedere actualizați periodic, dreptul la obținerea motivării unei decizii luate și dreptul de a contesta online decizia în caz de dezacord. Scopul este un serviciu public previzibil, corect și transparent, pe care mediul de afaceri să se poată baza.

Măsuri și acțiuni propuse

Măsuri complementare „Planului de Creștere pentru Moldova” | **Integrare Europeană**

2.1. Termene și transparență publică.

După ce o cerere este depusă online, pentru obținerea unei finanțări publice direcționate către susținerea IMM-urilor, antreprenorul are nevoie să știe cât durează fiecare pas și cum evoluează dosarul în sistem. De aceea, propunerea AIM este să transformăm funcționarea programelor într-un angajament de serviciu clar, cu stabilirea clară și previzibilă a termenelor limită publice pe etape și un tablou periodic cu rezultatele la vedere.

Implementarea prezentei propuneri va însemna publicarea de către ODA, pe pagina web a sa oficială a unei „hărți a serviciului” cu termenele standard pentru trei momente-cheie: verificarea formală, evaluarea tehnică și contractarea. Aceste termene pot deveni promisiuni explicite în raport cu solicitantul. Dacă, din motive obiective, o etapă nu poate fi respectată, solicitantul este în drept să primească o informare motivată cu explicarea cauzei întârzierii și un nou termen realist. Astfel, planificarea investițiilor nu mai stă sub semnul incertitudinii, iar relația dintre instituție și IMM-uri devine mult mai previzibilă.

În paralel, ODA poate pune la dispoziție informații actualizate periodic, unde sunt prezentate, într-un format simplu, indicatorii cheie de performanță ai tuturor programelor publice de finanțare a IMM-urilor, inclusiv numărul cererilor care au fost depuse, câte au devenit eligibile, câte au fost aprobate, timpul mediu consumat pe fiecare etapă, distribuția regională a beneficiarilor și ponderea micro-întreprinderilor și ale anumitor grupuri prioritare, dacă sunt. Datele sunt agregate și anonimizate, dar suficient de detaliate pentru a arăta cum funcționează, de fapt, mecanismul public.

Rezultatul este bidimensional. Pentru antreprenori, crește predictibilitatea (știu la ce să se aștepte și când) și încrederea în programele de stat. Pentru instituții, termenii stabiliți devin un fel de KPI pentru personalul implicat în lucru, și un instrument de management al performanței, care arată unde se formează cozile, unde trebuie simplificate formularele sau

⁶ <https://moldovaeuropeana.md/>

unde trebuie suplimentată capacitatea de evaluare. În esență, trecem de la formalitatea - „platforma există” la - „serviciul funcționează la vedere”.

Măsura nu dublează Planul de Creștere a Moldovei⁷ (care vizează digitalizarea în ansamblu), ci îl operationalizează prin angajamente măsurabile, sporind predictibilitatea și reducând costurile de conformare pentru firme, în special pentru IMM-uri.

2.2. Decizii motivate și control de calitate ale aplicațiilor depuse

După depunerea dosarului de către un IMM, nu este suficient să existe un răspuns formal „admis” sau „respins”. Antreprenorul are dreptul să înțeleagă de ce s-a luat o anumită decizie și ce poate face mai departe. De aceea, propunerea AIM este să punem accent pe două lucruri simple și corecte: (1) decizii motivate la obiect și (2) o contestație online, unică și ușor de folosit, valabilă pentru toate programele ODA.

În ceea ce ține de deciziile motivate, pe înțelesul tuturor IMM-urilor. Fiecare solicitant primește o motivare scurtă și clară, care indică exact criteriile pe baza cărora dosarul a fost admis sau respins (ce s-a punctat, ce a lipsit, ce poate fi îmbunătățit). Motivarea devine parte a comunicării standard a ODA, astfel încât antreprenorii să aibă o bază reală pentru următorii pași.

În ceea ce privește mecanismul de contestație online într-un singur loc și indiferent de program, acestea se propune să fie posibil a fi depuse într-un formular standard, pe o platformă unică. Procedura trebuie să fie simplă, fără activități suplimentare și fără documente de prisos.

Etapa inițială constă în stabilirea formatului standard de motivare, a formularului unic de contestație și a termenelor de răspuns. Rezultatul pentru antreprenori este unul semnificativ, fiindcă se stabilesc proceduri mai previzibile și mai corecte, răspunsuri explicite, o cale mai simplă de a corecta erorile, precum și garanția că dosarele sunt „privite cu ochi independenți”. Într-un cuvânt, mai multă încredere și respect față de timpul și planurile firmelor.

Măsura nu dublează Planul de Creștere a Moldovei⁸, însă sporește guvernanta în relația la „ghișeu” mediu de afaceriși stat, reducând erorile și sporind încrederea mediului de afaceri, în special a IMM-urilor.

ACȚIUNI

Nr.	Propunerea	Tip intervenție	Nivel legislativ	Instituții vizate
2.1.	Termene limitate la examinarea aplicațiilor la programele de accesare a finanțelor publice	Administrativ și normativ	Secundar	ODA, MDED
2.2.	Decizii motivate și mecanism intern de contestație	Normativ și Administrativ	Secundar	ODA, MDED

⁷ <https://moldovaeuropeana.md/>

⁸ <https://moldovaeuropeana.md/>

Secțiunea 3. Dezvoltarea Capitalului Uman

Context

Pentru IMM-urile din Republica Moldova, capitalul uman reprezintă o resursă critică însă deseori afectată de lipsa competențelor tehnice necesare, migrarea forței de muncă și o cultură organizațională insuficient adaptată noilor realități economice. Angajatorii se confruntă cu dificultăți în recrutarea personalului calificat și în adaptarea acestuia la dezvoltarea digitală și a standardelor Europene a pieței muncii. Totodată, presiunea economică și volatilitatea creează tensiuni psihologice atât pentru antreprenori cât și pentru angajați, cu efecte directe asupra performanței și sustenabilității întreprinderilor.

Măsuri și acțiuni propuse

3.1. Subvenționarea cursurilor de formare pentru IMM-uri

Capitalul uman este un factor esențial pentru creșterea durabilă a IMM-urilor însă multe dintre acestea nu dispun de surse financiare suficiente pentru instruirea angajaților săi. Această lipsă de finanțe suficientă reduce productivitatea, încetinește adoptarea tehnologiilor moderne și limitează capacitatea IMM-urilor de a concura pe piețele internă și externă. În Republica Moldova, IMM-urile asigură mai mult de 60 % din locurile de muncă din sectorul de afaceri, dar accesul la finanțare rămâne o provocare majoră, deși unii recurg la instrumente tradiționale de finanțare precum sunt creditele bancare, însă trebuie să remarcăm că acestea sunt sub costisitoare pentru multe dintre companii⁹.

Prin subvenționarea participării angajaților IMM-urilor la cursuri de formare și instruire se realizează o investiție publică care se reflectă în creșterea productivității, iar angajații devin mai competenți, IMM-urile devin mai performante, iar mediul economic devine mai atractiv pentru investiții. Spre exemplu, experiența țărilor din Europa Centrală și de Est indică un impact semnificativ al cofinanțării formării profesionale asupra competitivității IMM-urilor și productivității lor, iar în unele programe au fost înregistrate și o creștere a productivității de până la 15 %¹⁰

AIM propune două opțiuni pentru instituirea unui mecanism național eficient de cofinanțare a cursurilor de formare și instruire pentru IMM-uri:

Opțiunea nr. 1 - implică un program gestionat de Ministerul Educației în parteneriat cu ODA, în care statul acoperă cea mai mare parte a costurilor cursurilor și IMM-urile contribuie cu o cotă simbolică (de exemplu, 20–30 %). În acest model, programele de formare ar fi flexibile și orientate sectorial, spre ex. IT, agricultură, servicii profesionale etc., iar succesul programelor ar fi măsurat prin indicatori clari, cum ar fi numărul de persoane instruite, creșterea productivității, rata de reținere a angajaților și evoluția cifrei de afaceri. Argumentul principal este că IMM-urile, spre deosebire de marile companii, nu dispun de bugete dedicate dezvoltării resurselor umane, ceea ce accentuează decalajul de competitivitate. Sprijinul public pentru formare profesională este o investiție directă în economia națională și în reducerea șomajului structural.

⁹

https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2023-08/undp_-_mapping_of_financing_instruments_and_practice_for_msme_in_the_republic_of_moldova.pdf

¹⁰ https://economy-finance.ec.europa.eu/system/files/2018-01/dp002_en.pdf

Opțiunea nr. 2 - propune un model mixt, tot prin mecanismul gestionat public de Ministerul Educației și ODA, dar cu implicare activă a asociațiilor și uniunilor profesionale din sectoarele industriale relevante. În acest scenariu, aceste organizații contribuie la finanțare și la adaptarea conținutului programelor la specificul industriei. De asemenea, pot deveni prestatori acreditați de instruire și certificare profesională, asigurând un impact pozitiv dar și relevant a competențelor dobândite pentru piața muncii.

Implementarea acestor opțiuni ar crea un sistem sustenabil de formare profesională, bazat pe principiul de parteneriat public-privat și pe o gestionare orientată spre performanță. Modelul mixt reduce presiunea asupra bugetului public, iar implicarea directă a asociațiilor sectoriale va garanta relevanța formării profesionale, făcând o conexiune între cursurile de instruire și formare cu cerințele concrete ale pieței muncii. Investiția în dezvoltarea forței de muncă generează un impact economic palpabil care rezultă într-o consolidare a capacităților IMM-urilor. Practicile din alte țări europene demonstrează că sprijinul pentru formare profesională contribuie la reducerea diferențelor regionale și la creșterea adaptabilității la șocuri economice.

În concluzie, crearea unui mecanism de cofinanțare a cursurilor de formare profesională reprezintă o soluție eficientă, construită pe fapte documentate și experiența statelor Europene. Această abordare este esențială pentru modernizarea capitalului uman, stimularea competitivității IMM-urilor și alinierea acestui segment la standardele economice Europene.

3.2. Dezvoltarea mecanismelor de finanțare a fondurilor de training la nivel de industrie

Bazându-se pe Opțiunea nr. 2 expusă mai sus la pct. 3.1., o soluție structurală pe termen lung este crearea unor fonduri sectoriale de formare profesională, în cadrul Asociațiilor sau Uniunilor profesionale, alimentate de contribuțiile companiilor membre, care activând în parteneriat cu statul vor putea emite certificări necesare care vor confirma cunoștințele necesare obținute în cadrul training-urilor și instruirilor necesare industriilor specifice. Acest mecanism colectiv va permite IMM-urilor să beneficieze de formare continuă fără a suporta integral costurile, iar piața muncii va deveni mai dinamică și mai bine pregătită.

Fondurile sectoriale de training s-au dovedit în Uniunea Europeană a fi instrumente eficiente de cofinanțare în domeniul formării profesionale continue, în special pentru IMM-urile care nu-și pot permite din punct de vedere financiar investiții în dezvoltarea capitalului uman. În Olanda există aproximativ o sută de astfel de fonduri care creează și care activează în bază contractuală între parteneri¹¹, care funcționează în bază de contribuții procentuale din salariu. În Danemarca, există fonduri similare, cunoscute ca “competence funds” sau “education funds”. Ele finanțează cursuri adaptate nevoilor fiecărui sector economic și sunt gestionate prin acorduri între angajatori și angajați¹². În Irlanda și Austria, fonduri similare funcționează prin mecanisme mixte în care participarea companiilor este combinată cu surse publice sau Europene, asigurând o sustenabilitate financiară și o importanță pentru industrie¹³. Letonia a experimentat în baza proiectelor pilot în ceea ce ține de finanțarea

¹¹ https://unevoc.unesco.org/countryprofiles/docs/UNESCO_Funding-of-Training_Netherlands-OOM.pdf

¹² <https://www.cedefop.europa.eu/en/tools/financing-adult-learning-db/search/sectoral-training-funds-established-under-various-names>

¹³ <https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/about/programmes/dg-reform/latvia/Good-practices-in-Europe-for-supporting-employers-to-promote-skills-development.pdf>

unor „sectoral skills funds”, inspirate din modelele irlandez și austriac, cu scopul de a crea rețele de training flexibile și finanțate de către angajatori¹⁴.

n/o	Țara	Mecanism Existent	Finanțare
1	Olanda	Fonduri sectoriale, reglementate prin contracte colective între partenerii sociali.	Contribuții procentuale din salarii, colectate la nivel de sector.
2	Danemarca	Fonduri de competențe/educație, gestionate prin acorduri între angajatori și angajați.	Cotizații de la angajatori, completate uneori din surse publice.
3	Irlanda	Fonduri mixte public-private, susținute și din resurse europene, axate pe sectoare strategice.	Cofinanțare publică, privată și europeană.
4	Austria	Fonduri sectoriale cu cofinanțare publică și privată, orientate spre formare profesională continuă.	Surse publice combinate cu contribuții din partea companiilor membre.
5	Letonia	Proiecte pilot pentru fonduri sectoriale, inspirate din modelele irlandez și austriac, cu sprijin internațional.	Cofinanțare din contribuții ale angajatorilor și sprijin internațional.

Aceste exemple din statele UE servesc drept exemplu pentru Republica Moldova în ceea ce ține de crearea fondurilor sectoriale de instruire profesională gestionate de asociații profesionale în parteneriat cu Ministerul Educației și Ministerul Muncii și Protecției Sociale.

Modelele de inspirație și implementare pot varia. Un model poate fi bazat pe:

- (a) contribuții procentuale din salariul angajaților din fiecare sector, aceste fonduri pot finanța programe specializate de training, certificări profesionale acreditate și activități de suport pentru IMM-uri;
- (b) contribuții ale IMM-urilor vărsate către asociații profesionale;
- (c) contribuții mixte ale IMM-urilor și contribuții procentuale din salariul angajaților din fiecare sector.

Conținutul instruirilor adaptat realităților pieței din Republica Moldova revine asociațiilor profesionale sectoriale, care colaborează direct cu angajatorii și experții din sectorul economic concret. Acest model facilitează adaptări rapide la transformări și progres tehnologic reducând dependența de finanțarea de la bugetul public și oferă o flexibilitate pe termen lung. Acest model a demonstrat eficiență în Olanda, Danemarca, Irlanda sau Austria în gestionarea training-ului continuu.

Un avantaj important al acestui model de este promovarea „incluziunii”, în baza căruia IMM-urile din zone rurale sau din sectoare deficitare primesc acces egal la programe de formare, costul fiind minim pentru IMM-urile din fiecare sector vizat¹⁵. Astfel se reduce decalajul de dezvoltare regional, iar companiile mici câștigă șansa de a se implica activ în dezvoltarea propriului capital uman.

În concluzie, implementarea în Republica Moldova a mecanismului de fonduri sectoriale de training, inspirat din exemplele analizate mai sus, vor oferi o bază solidă pentru dezvoltarea competențelor IMM-urilor și a personalului său suportând o povară financiară minimă.

ACȚIUNI

¹⁴

<https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/about/programmes/dg-reform/latvia/Good-practices-in-Europe-for-supporting-employers-to-promote-skills-development.pdf>

¹⁵

<https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/about/programmes/dg-reform/latvia/Good-practices-in-Europe-for-supporting-employers-to-promote-skills-development.pdf>

Nr.	Propunere legislativă	Tip intervenție	Nivel legislativ	Instituții vizate
3.1.	Elaborarea conceptului unui mecanism național de cofinanțare și funcționare a programelor de formare profesională adresate IMM-urilor	Normativ	Primar / Secundar	MDDED, ME, ODA
3.1.	Cofinanțare publică a formării profesionale pentru IMM.	Normativ	Primar / Secundar	MDDED, ME, MF, ODA
3.2.	Crearea fondurilor sectoriale pentru training prin intermediul Uniunilor profesionale	Administrativ și Normativ	Secundar	Uniuni profesionale, MDED, ODA

Secțiunea 4. Integrarea IMM-urilor în Piața Unică Europeană

Context

Integrarea Republicii Moldova în Piața Unică Europeană este una dintre cele mai ambițioase direcții de politică publică în contextul parcursului European al țării. IMM-urile, care constituie în Moldova partea majoritară a economiei naționale, trebuie să devină un actor central în acest proces. Totuși, în ciuda potențialului semnificativ al pieței Europene, majoritatea IMM-urilor din Moldova nu par a fi pregătite pentru a opera la standardele UE, iar barierele tehnice, financiare, instituționale și informaționale le împiedică să accedă cu succes pe piața europeană.

Prin această componentă a Agendei Legislative, AIM își propune să aibă un rol proactiv în promovarea reformelor care să faciliteze procesul de conformare la normele UE, consolidarea capacităților de export și conectarea IMM-urilor moldovenești cu rețelele de afaceri Europene.

Măsuri și acțiuni propuse

4.1. Subvenții pentru certificări internaționale și standarde UE

Pentru a pătrunde pe piața europeană, IMM-urile din Republica Moldova trebuie să își conformeze produsele și serviciile la standardele de calitate și siguranță impuse de Uniunea Europeană. În practică, însă, costurile certificării internaționale sunt extrem de scumpe pentru majoritatea IMM-urilor, în special pentru cele din categoria microîntreprinderilor și a startup-urilor. Obținerea certificatelor ISO, CE, HACCP ș.a. presupune nu doar audituri costisitoare, dar și implementarea unor procese operaționale suplimentare, care implică cheltuieli directe pe care puține IMM-uri și le pot permite.

Această barieră financiară generează un cerc vicios: IMM-urile nu pot accesa piețele europene fără certificare, dar nici nu dispun de resursele necesare pentru a îndeplini aceste cerințe. În consecință, o mare parte dintre întreprinderile din Moldova, deși competitive la nivel local, rămân captive pe piața locală fără posibilitatea de a se dezvolta și a pătrunde pe piețe mai mari și mai dezvoltate.

AIM consideră esențială crearea unui program național de subvenții sau granturi dedicate certificării internaționale, care să acopere integral sau parțial aceste costuri pentru IMM-urile orientate spre export. Sprijinul financiar ar trebui să fie acordat pe baze competitive, cu prioritate pentru companiile care au deja acces la piețe externe sau care demonstrează un plan concret de internaționalizare. Un asemenea program ar produce efecte pozitive directe

În creșterea competitivității IMM-urilor și ar accelera alinierea acestora la cerințele pieței europene, generând beneficii pe termen lung pentru întreaga economie națională. Subvenționarea certificării este o practică obișnuită în statele membre ale UE și reprezintă un element important șa unei strategii sustenabile de integrare economică europeană.

4.2. Consolidarea capacităților autorității pentru internaționalizarea IMM-urilor

Un obstacol major pentru IMM-urile moldovenești care aspiră să își extindă activitatea la nivel european este accesul limitat la informații, parteneriate și piețe externe, precum și lipsa unor structuri instituționale care să ofere sprijin concret și personalizat în procesul de internaționalizare.

În prezent, suportul public pentru internaționalizarea IMM-urilor este fragmentat, insuficient promovat și deseori inaccesibil pentru companiile care nu au experiență în comerțul internațional. IMM-urile care vor să înceapă să exporte către UE întâmpină dificultăți în identificarea piețelor potrivite, găsirea partenerilor comerciali, adaptarea produselor la cerințele consumatorilor europeni și participarea la târguri internaționale relevante.

În acest context, AIM propune susținerea acestei inițiative și punerea în sarcina Instituției Publice Agenția de Investiții¹⁶ a unui mandat clar de a sprijini activ întreprinderile, în special IMM-urile în procesul de extindere pe piețele externe.

Acest birou ar avea ca obiectiv principal consilierea IMM-urilor în elaborarea strategiilor de export, facilitarea participării la târguri și forumuri internaționale, conectarea cu rețele europene de afaceri și oferirea de servicii de „matchmaking” comercial. Mai mult decât un centru informativ, Agenția ar trebui să acționeze ca un partener activ al antreprenorilor, capabil să intervină cu soluții constructive și să creeze punți directe între companiile din Moldova și potențiali parteneri din Uniunea Europeană. O astfel de structură instituțională este extrem de importantă în contextul geopolitic actual, în care accesul la rețele de distribuție și parteneriate strategice în spațiul european este esențial pentru consolidarea rezilienței economice a IMM-urilor din Republica Moldova.

ACȚIUNI

Nr.	Propunere legislativă	Tip intervenție	Nivel legislativ	Instituții vizate
4.1.	Subvenții pentru certificări ISO / CE / HACCP	Normativ	Primar / secundar	MDED, AI, ANSA
4.1.	Simplificarea recunoașterii certificatelor	Normativ	Primar / secundar	MDED, AI, ANSA
4.2.	Consolidarea capacităților autorității pentru internaționalizarea IMM-urilor	Administrativ	-	MDED, AI

Secțiunea 5. Simplificarea Reglementărilor și Birocrației

Context

Pentru IMM-urile din Republica Moldova, povara administrativă rămâne una dintre cele mai consistente și demotivante bariere în desfășurarea activităților economice. Antreprenorii

¹⁶ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=142997&lang=ro#

continuă să aloce resurse semnificative pentru îndeplinirea cerințelor birocratice, gestionarea fiscalității și raportarea frecvent împovărătoare în paralel către mai multe autorități, în special IMM-urile mici, cu resurse administrative limitate, simt destul de acut acest impact.

Totodată, menționăm că simplificarea reglementărilor rămâne o prioritate asumată de Guvern în cadrul Planul de Creștere a Moldovei¹⁷. Agenda AIM nu reia reformele de fond deja în curs, ci propune două instrumente complementare, orientate pe nevoile IMM-urilor: (1) un SME Test obligatoriu, cu fișă de impact publicată pentru fiecare proiect de act normativ cu efect economic; (2) consultări publice digitale prietenoase IMM-urilor, susținute de un calendar clar de intrare în vigoare. Astfel, reglementarea devine mai previzibilă și costurile de conformare pentru IMM-uri sunt mai ușor de anticipat.

Propunerile AIM sunt în special importante în situația în care lipsa unor proceduri simplificate și digitalizate duc la apelarea IMM-urilor la servicii externe de contabilitate sau consultanță, majorându-și astfel costurile fixe și reducându-și competitivitatea. Totodată, lipsa de previzibilitate a reglementărilor fiscale și administrative împiedică IMM-urile să-și planifice investițiile și dezvoltarea pe termen mediu și lung. Modificările legislative frecvente¹⁸, fără perioade suficiente de adaptare, creează incertitudine și expun antreprenorii la riscuri necontrolabile.

În acest context, simplificarea reglementărilor și a procedurilor birocratice devine o condiție esențială pentru stimularea inițiativei antreprenoriale și reducerea costurilor de conformare, la fel ca și frecvența modificărilor legislative.

Măsuri și acțiuni propuse

Măsuri complementare „Planului de Creștere pentru Moldova” | **Integrare Europeană**

5.1. Introducerea Testului obligatoriu IMM pentru toate proiectele de acte normative

În Republica Moldova, procesul de elaborare a legislației afectează deseori IMM-urile fără ca impactul asupra acestora să fie evaluat corespunzător. În lipsa unui filtru specific pentru protejarea întreprinderilor mici, reglementările pot crea poveri administrative și costuri suplimentare disproporționate. Este de remarcat faptul că Analiza Impactului de Reglementare existentă nu acoperă în deplină măsură necesitățile și nu protejează suficient interesele IMM-urilor din Moldova.

Pentru a preveni această situație, AIM susține introducerea obligației de aplicare a Testului IMM obligatoriu în raport cu toate proiectele de acte normative care pot avea efecte asupra mediului de afaceri. Testului obligatoriu pentru IMM este o practică recomandată la nivel European, care asigură evaluarea ex-ante a impactului reglementării asupra IMM-urilor, identificarea alternativelor mai simple și consultarea directă a antreprenorilor în procesul legislativ.

Implementarea SME Test-ului în Republica Moldova ar contribui la crearea unui cadru legislativ mai favorabil IMM-urilor și ar promova principiul „Think Small First” în procesul de reglementare.

¹⁷ <https://moldovaeuropeana.md/>

¹⁸ <https://sme.md/a-fost-lansata-prima-carte-alba-a-imm-urilor-din-republica-moldova/>

Pentru orice proiect de act normativ cu impact economic, inițiatorul elaborează o „fișă de impact” asupra IMM-urilor (SME Test), publicată odată cu proiectul. Fișa poate conține, în limbaj clar: (i) schimbarea practică cerută firmelor; (ii) costul estimat pe tip de întreprindere (micro, mică, mijlocie), timp, documente, eventuale taxe; (iii) alternativa mai puțin împovărătoare evaluată și motivul respingerii/alegerii; (iv) data propusă pentru intrare în vigoare și perioada de tranziție.

Deși propunerea se încadrează în ceea ce la moment este prevăzut în Anexa 1 la Legea 100/2017, în practică această analiză de impact este ignorată sau tratată formalist și sumar de către autorii cu drept de inițiativă legislativă, ceea ce într-un final duce la o analiză insuficientă și superficială a impactului economic real al proiectelor legislative asupra economiei reale.

În acest context se impune modificarea Anexei 1 la Legea 100/2017¹⁹, cât și propriu zis corpul legii în vederea obligativității executării acestui exercițiu analitic de impact.

Nu dublează Planul de Creștere a Moldovei²⁰, care nu impune un SME Test pe fiecare proiect normativ. Acțiunea AIM introduce un filtru ex-ante standardizat (fișă de impact pe micro/mici/mijlocii, alternative și costuri), aplicat sistematic. Beneficiul este reducerea poverilor disproporționate și creșterea calității reglementărilor, prin „Think Small First” și predictibilitate pentru IMM-uri.

5.2. Instituționalizarea participării IMM-urilor la consultările publice

În prezent, consultările publice organizate de autoritățile publice sunt adesea formale, slab promovate și dificil de accesat de IMM-urile cu resurse limitate. În consecință, legislația se elaborează deseori fără o participare reală și eficientă a celor direct vizați, ceea ce reduce calitatea reglementărilor și generează rezistență la implementare a actelor normative nou elaborate.

AIM consideră că este esențială instituționalizarea participării active a IMM-urilor la procesele de consultare publică, inclusiv prin mecanisme digitale accesibile și prin consultări tematice organizate în parteneriat cu asociațiile obștești și patronale. Consultările trebuie să fie anunțate transparent, cu termene rezonabile și cu formate prietenoase pentru IMM-uri (consultări online, sesiuni simplificate, sondaje rapide).

O participare efectivă a IMM-urilor va permite corectarea propunerilor legislative încă din faza incipientă și va contribui la crearea unui cadru de reglementare echitabil și adaptat capacităților antreprenoriale reale.

Nu dublează Planul de Creștere a Moldovei²¹ care propune digitalizare și transparență. Propunerea AIM este crearea de canale dedicate de comunicare pentru IMM (anunțare clară, termene rezonabile, consultări/sondaje online prietenoase). Beneficiul este corectarea la etapa inițială a proiectelor și creșterea conformării, cu costuri mai mici de implementare și mai multă acceptare din partea mediului de afaceri.

5.3. Mecanism unic de intrare în vigoare, cu perioadă de tranziție pentru actele economice și fiscale

¹⁹ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=144467&lang=ro#

²⁰ <https://moldovaeuropeana.md/>

²¹ <https://moldovaeuropeana.md/>

În ultimii ani, mediul de afaceri s-a confruntat cu schimbări legislative frecvente, anunțate pe în ultimul moment sau neanunțate și aplicate extrem de rapid. Rezultatul este previzibil, costuri de adaptare ridicate, erori neintenționate de conformare, proiecte amânate și în final - neîncredere. Pentru a elimina acest element al neîncrederii și incertitudinii a mediului de afaceri, AIM propune o regulă simplă și clară ca actele normative cu impact economic și fiscal să intre în vigoare doar după o perioadă de tranziție rezonabilă, stabilită unitar și respectată consecvent, fără a face excepții peste excepții. Aceasta le oferă companiilor timp real să se informeze, să-și ajusteze procesele interne și să respecte legea fără improvizații.

Propunerea funcționează astfel. Pentru actele normative economice și regulatorii (licențe, proceduri, rapoarte, registre etc.), se propune aplicarea a unei perioade minime de circa 90 de zile între publicare și intrare în vigoare. Pentru actele fiscale (impozite, contribuții, baze de calcul, proceduri etc.), perioada minimă este de 180 de zile, cu preferință pentru intrarea în vigoare la 1 ianuarie. Ca să existe o ordine, noile obligații pentru companii se propun a fi aplicate, de regulă, doar la 1 ianuarie, 1 aprilie, 1 iulie sau 1 octombrie. Acele „ferestre” trimestriale dau timp IT-ului, contabilității, furnizorilor și clienților să se alinieze fără probleme suplimentare.

Ca și rezultat avantajul este dublu. Companiile capătă predictibilitate și pot face planuri de afaceri serioase și pe termen rezonabil. Statul câștigă credibilitate, pentru că nu mai schimbă regulile „din mers”, iar când trebuie s-o facă, explică clar din timp și cu sprijin concret pentru conformare. Într-un cuvânt, trecem de la surprize și „focuri de stingere” la ordine, timp de adaptare și respect reciproc între autorități și mediul de afaceri.

Nu dublează Planul de Creștere a Moldovei²² care nu stabilește ferestre uniforme și minime de tranziție. Acțiunea AIM instituie reguli clare (minim 90/180 de zile și date fixe trimestriale) pentru actele economice și fiscale. Beneficiul este predictibilitatea și scăderea costurilor de conformare, permițând companiilor să își ajusteze procesele fără „șocuri” și consolidând încrederea în politicile publice.

ACȚIUNI

Nr.	Propunere legislativă	Tip intervenție	Nivel legislativ	Instituții vizate
5.1.	Introducerea SME Test	Normativ	Primar/secundar	CS, MDED
5.2.	Digitalizarea și simplificarea mecanismului de participare la consultări publice a IMM-urilor	Administrativ	-	CS, MDED, Agenția e-Guvernare
5.3.	Mecanism unic de intrare în vigoare, cu perioadă de tranziție pentru actele economice și fiscale	Normativ	Primar/secundar	MDED, MJ

Secțiunea 6. Inovare, Digitalizare și E-Commerce

Context

În era economiei digitale, transformarea digitală a IMM-urilor nu mai este o opțiune, ci o necesitate pentru supraviețuire și creștere pe o piață tot mai competitivă și globalizată. Republica Moldova trebuie să accelereze acest proces pentru a oferi IMM-urilor oportunități

²² <https://moldovaeuropeana.md/>

reale de a se integra în ecosistemele internaționale, de a accesa piețele externe prin comerț electronic și de a-și eficientiza procesele interne.

Cu toate acestea, nivelul actual de digitalizare al IMM-urilor din Republica Moldova este la un nivel destul de scăzut. Majoritatea întreprinderilor operează încă în sisteme tradiționale, deseori cu procese manuale și cu o prezență digitală limitată. Bariera principală nu este doar lipsa resurselor financiare, ci și lipsa competențelor digitale, a infrastructurii de suport și a unui cadru legislativ adaptat noilor realități ale economiei digitale.

În acest context, AIM consideră că digitalizarea IMM-urilor trebuie să devină o prioritate strategică națională, susținută prin măsuri financiare, legislative și instituționale coordonate, astfel încât IMM-urile din Republica Moldova să poată deveni actori activi ai economiei digitale europene.

Măsuri și acțiuni propuse

6.1. Acorduri-cadru între stat și furnizorii de soluții IT pentru oferirea de reduceri comerciale garantate IMM-urilor

Unul dintre principalele obstacole care împiedică IMM-urile din Republica Moldova să adopte soluții digitale moderne este costul inițial de achiziție al serviciilor IT. Majoritatea întreprinderilor mici și mijlocii, în special cele din afara Chișinăului, percep digitalizarea ca pe un proces scump, inaccesibil și complicat. În realitate, multe dintre aceste costuri pot fi diminuate semnificativ fără intervenție financiară directă, prin crearea unui mecanism de tip acord-cadru între autoritățile publice și prestatorii privați de servicii și soluții IT.

Acest mecanism ar putea fi funcțional în baza unei înțelegeri oficiale între Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, ODA și companiile doritoare din industria IT, prin care prestatorii de servicii digitale – dezvoltatori de software, integratori, platforme de comerț electronic – s-ar angaja să ofere IMM-urilor pachete preferențiale, cu prețuri reduse sau cu facilități comerciale avantajoase. Aceste acorduri ar putea include, de exemplu, reduceri de preț standardizate pentru IMM-urile eligibile, perioade extinse de testare gratuită sau soluții „la cheie” pentru digitalizarea proceselor de bază.

Implementarea unui astfel de sistem ar avea beneficii palpabile. În primul rând, IMM-urile ar avea acces la soluții digitale verificate în timp, la costuri reduse, fără a depinde de finanțări externe. În al doilea rând, companiile IT din Moldova și-ar putea extinde mai rapid portofoliul de clienți și și-ar putea consolida poziția pe piața internă, ceea ce ar contribui indirect la dezvoltarea sectorului tehnologic autohton. În al treilea rând, acest mecanism ar crea o relație de parteneriat între stat și sectorul privat, cu responsabilități distribuite și cu impact concret în economie.

Pentru IMM-uri, accesul la aceste oferte ar deveni simplu și transparent, printr-o listă publică a furnizorilor desemnați și a „pachetelor de servicii” disponibile, gestionată de ex. de ODA. Autoritățile publice nu ar avea rol de finanțator, ci de facilitator și garant al unui cadru de colaborare echitabil. În acest fel, statul ar sprijini direct digitalizarea IMM-urilor fără să aloce resurse financiare directe.

6.2. Consultanță digitală gratuită pentru IMM-uri prin parteneriate cu universități, ONG-uri și sectorul privat

O provocare serioasă pentru IMM-urile din Republica Moldova nu este doar lipsa resurselor financiare pentru digitalizare, ci mai ales lipsa cunoștințelor practice despre soluțiile disponibile și despre beneficiile reale pe care digitalizarea le poate aduce în activitatea curentă a unui IMM. Mulți antreprenori, în special din afara marilor centre economice, nu cunosc cum să implementeze soluții digitale simple, nu înțeleg cum să își adapteze procesele interne ale companiei și nu știu unde să găsească suport tehnic în acest sens.

În acest context, AIM propune dezvoltarea unei rețele de consultanță gratuită pentru IMM-uri în domeniul digitalizării, prin valorificarea resurselor existente deja în Republica Moldova, fără a crea costuri noi pentru bugetul de stat. Consultanța ar putea fi furnizată prin parteneriate cu universități tehnice (ex. UTM), organizații non-guvernamentale specializate, incubatoare de afaceri, dar și cu suportul asociațiilor de studenți și al voluntarilor din sectorul IT.

Această rețea ar putea oferi IMM-urilor acces direct la sesiuni de instruire, webinare, ghiduri explicative, dar și la consultanță personalizată pentru identificarea celor mai potrivite soluții digitale pentru nevoile lor concrete. În plus, consultanța ar putea include instruire practică despre utilizarea instrumentelor digitale de bază, crearea și gestionarea magazinelor online, integrarea soluțiilor de plăți sau utilizarea software-urilor de contabilitate și gestiune.

Universitățile și ONG-urile ar putea juca un rol esențial în furnizarea acestui tip de suport, iar studenții și absolvenții din domeniul IT ar avea șansa să se implice direct în activități practice, acumulând experiență și contribuind activ la procesul de digitalizare a economiei locale. Astfel, IMM-urile ar beneficia de sprijin concret, iar statul ar construi un ecosistem de suport eficient, fără a fi nevoie de alocări bugetare suplimentare.

ACȚIUNI

Nr.	Propunere legislativă	Tip intervenție	Nivel legislativ	Instituții vizate
6.1.	Crearea unui mecanism de tip acord-cadru între autoritățile publice și prestatorii privați de servicii și soluții IT	Administrativ	-	MDED, ODA, companii
6.2.	Crearea unei rețele de consultanță gratuită pentru IMM-uri în domeniul digitalizării, cu participarea universităților și ong-urilor.	Administrativ	-	MDED, ODA, ONG-uri, Universități

Secțiunea 7. Reziliență Economică și Sprijin în Situații de Criză

Context

Mai multe crize care au avut loc în ultimii ani, pandemia COVID-19, criza energetică, inflația accelerată și efectele indirecte ale războiului din Ucraina, au expus vulnerabilitățile structurale ale mediului antreprenorial din Republica Moldova. În special IMM-urile, care reprezintă peste 90% din totalul întreprinderilor și care susțin majoritatea locurilor de muncă din țară, au fost afectate disproporționat, fiind cele mai puțin pregătite să reziste la șocuri externe.

Aceste crize au evidențiat lipsa unor mecanisme eficiente de reacție rapidă, proceduri birocratice neadaptate situațiilor de urgență și absența unor soluții juridice care să permită redresarea treptată a IMM-urilor aflate în dificultate. În multe cazuri, IMM-urile s-au confruntat cu deficiențe financiare care puteau fi prevenite sau gestionate dacă ar fi existat soluții legale adaptate unui climat economic instabil. Pornind de la lecțiile învățate în această perioadă, AIM propune o serie de intervenții legislative și administrative orientate spre creșterea rezilienței IMM-urilor și sprijinirea acestora în situații de criză, într-un mod rapid, predictibil și echitabil.

Măsuri și acțiuni propuse

7.1. Introducerea unei proceduri simplificate și controlate de restructurare voluntară a datoriilor pentru IMM-uri aflate în dificultate financiară

IMM-urile care se confruntă cu dificultăți financiare trec adesea prin perioade în care o soluție de redresare rapidă și flexibilă le-ar permite să își continue activitatea și să își onoreze obligațiile, fără să fie nevoite să inițieze proceduri judiciare complexe de insolvență.

Pentru a preveni închiderea prematură a afacerilor viabile, AIM propune crearea unei proceduri simplificate de restructurare voluntară, cu mecanisme de verificare minimală, dar eficientă, pentru a preveni abuzurile. Această procedură ar funcționa extrajudiciar și s-ar baza pe:

- (a) Autodeclararea stării de dificultate temporară, sub răspundere juridică;
- (b) Negocierea directă cu creditorii, inclusiv cu autoritățile fiscale, sub monitorizarea autorității publice competente (urmează a fi determinată) sau a unei alte instituții neutre, desemnate prin lege;
- (c) Limitarea posibilității de accesare a acestei proceduri la un număr maxim de utilizări într-un anumit interval (de exemplu, o dată la 3 ani), pentru a preveni repetarea intenționată a acestor situații ca mecanism de evitare a plății obligațiilor.

Pentru a fi eligibil, IMM-ul ar trebui să prezinte un plan sumar de redresare și o declarație financiară certificată de contabilul responsabil, iar perioada de protecție oferită de această procedură ar fi limitată de ex. la maximum 6 - 12 luni.

Această măsură ar putea fi reglementată printr-o lege specială sau ca un capitol distinct în cadrul legislației existente privind prevenirea insolvabilității. Scopul principal este de a crea o cale accesibilă și supravegheată de restructurare voluntară, cu mecanisme minime, dar suficiente de control pentru a descuraja tentativele de evaziune.

7.2. Stabilirea unui cadru legal predictibil pentru măsuri fiscale temporare, cu filtre stricte de acces și validare

Măsurile fiscale temporare în perioade de criză (urmează a fi declarate oficial de către autorități) sunt necesare pentru a ajuta IMM-urile să își recapete lichiditatea și să își reechilibreze fluxurile financiare. Cu toate acestea, pentru a fi acceptate de autoritățile fiscale, aceste măsuri trebuie să fie bine reglementate, cu filtre stricte, transparente și cu monitorizare atentă a aplicării.

AIM propune elaborarea unui cadru legal preventiv, sub forma unui mecanism fiscal de urgență activabil prin Hotărâre a Guvernului în baza unei crize declarate. Acest mecanism ar prevedea:

- (a) Perioade limitate de aplicare (de exemplu, maximum 3-6 luni de facilități fiscale temporare);
- (b) Acces condiționat la măsuri fiscale (precum amânarea temporară a termenelor de plată sau reducerea penalităților) doar pentru IMM-urile care demonstrează cu documente justificative o scădere semnificativă a cifrei de afaceri (de exemplu, cu cel puțin 30-40% față de anul precedent);
- (c) Obligația IMM-urilor de a prezenta situații financiare semestriale și de a accepta monitorizarea fiscală ulterioară pe o perioadă de până la 2 ani.

Astfel, mecanismul va fi suficient de restrictiv pentru a preveni utilizarea abuzivă de către contribuabili rău-intenționați, dar suficient de accesibil pentru IMM-urile cu adevărat afectate de o criză sistemică.

Implementarea acestui cadru ar necesita ajustări la Codul Fiscal, precum și elaborarea unui regulament de aplicare detaliat prin Hotărâre de Guvern.

7.3. Proceduri de simplificare a insolvenității întreprinderilor

În Republica Moldova, legislația privind insolvențabilitatea prevede deja un regim de insolvențabilitate simplificată, aplicabil companiilor fără active semnificative sau cu active insuficiente pentru acoperirea costurilor procesului, inclusiv întreprinderilor individuale și fermierilor (art. 134 din Legea insolvențabilității nr. 149/2012)²³. Procedura este destinată în special situațiilor în care nu există creditori disponibili să acopere cheltuielile și permite intrarea direct în procedură după o perioadă de observație, pe durata căreia se pot activa mecanisme de restructurare sau lichidare. Durata tipică a acestei proceduri simplificate în Moldova este de circa 150 de zile de la inițiere (maxim 5 luni), conform cadrului legal actual²⁴. Aceasta este o realizare semnificativă, comparativ cu durata generală a procedurilor obișnuite, care pot dura doi-trei ani, depășind frecvent 24 de luni, însă în practică rămân actuale un șir întreg de probleme legate de insolvențabilitate.

La nivel European, Polonia oferă un exemplu de eficientizare a proceselor de restructurare. Potrivit unui raport din 2024, în Polonia timpul mediu dintre depunerea cererii și declanșarea oficială a procedurii de insolvențabilitate este de circa 4 luni²⁵.

În acest context, AIM propune extinderea aplicabilității procedurii simplificate și pentru IMM-urile care, deși au active minime, au potențial operațional. O nouă legislație ar putea introduce o procedură standardizată, activabilă printr-o cerere online simplificată, cu termene clare (de maxim 120–150 de zile), sub administrarea unui lichidator autorizat. Instanțele ar interveni doar în situații excepționale, iar accentul ar fi pus pe soluțiile de restructurare voluntară și renegociere a obligațiilor financiare.

Conceptul de „a doua șansă” este esențial în această reformă. IMM-urile care activează cu bună credință și care recunosc dificultățile financiare și depun în mod responsabil cererea de insolvențabilitate, ar putea beneficia de o exonerare parțială sau totală a obligațiilor ne-esențiale după finalizarea procedurii.

Prin reducerea costurilor, scurtarea duratelor de timp și eliminarea unor proceduri lente și costisitoare, IMM-urile ar avea oportunitatea de a se integra în activitatea economică legal, stimulând astfel antreprenoriul responsabil și reducând economia informală. Modelul propus de AIM oferă o șansă reală de restructurare pentru firmele care au potențial economic, consolidând încrederea în cadrul juridic și în instituțiile statului.

7.4. Măsurile și procedurile simplificate de lichidarea întreprinderii

Un alt aspect critic pentru un climat prietenos de afaceri îl constituie posibilitatea de a închide rapid și fără costuri disproporționate o întreprindere care nu mai este viabilă. În Republica Moldova, procedurile de lichidare durează adesea între 12 și 24 de luni, implică interacțiuni multiple cu autorități fiscale, Agenția Servicii Publice, instanțele de judecată și presupun costuri administrative și financiare. Deseori IMM-urilor nu pot să-și permită servicii și asistență juridică calificată. Această situație îi determină pe mulți antreprenori să abandoneze companiile inactive fără a finaliza procesul legal, ceea ce creează riscuri juridice ulterioare.

²³ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=149489&lang=ro#

²⁴ https://www.schoenherr.rs/uploads/tx_news/schoenherr_A_New_Insolvency_Act.pdf

²⁵ <https://www.ggi.com/news/debt-collection-%26-insolvency/insolvency-and-restructuring-poland-summary-2024>

Pentru a aduce cadrul normativ al Republicii Moldova la standardele europene, AIM propune instituirea unei proceduri simplificate de lichidare pentru microîntreprinderi și IMM-uri fără active semnificative. Modelul ar putea fi inspirat din practica Estoniei și Letoniei, unde închiderea unei companii fără datorii fiscale sau litigii se realizează integral online, prin intermediul registrului comerțului, în 3–6 luni²⁶. În România, legea nr. 31/1990 a fost recent modificată pentru a introduce proceduri simplificate pentru dizolvarea voluntară, reducând semnificativ birocrăția.

Măsura ar putea fi aplicată condiționat, întreprinderile eligibile ar fi cele fără datorii restante la bugetul de stat și cu un număr redus de angajați. Procedura ar putea fi efectuată online, cu verificări automate în bazele de date ale Serviciului Fiscal de Stat și CNAS, iar decizia finală ar putea fi emisă de Agenția Servicii Publice fără a mai implica instanțele de judecată. Astfel, costurile antreprenorilor ar fi reduse substanțial, iar mediul de afaceri ar câștiga în transparență și flexibilitate.

7.5. Simplificarea mecanismului de certificare a cazurilor de forță majoră

În Republica Moldova, invocarea forței majore în relațiile contractuale pune IMM-urilor o povară birocratică semnificativă. Pentru a beneficia de protecție legală, întreprinderile trebuie să solicite un certificat de la Camera de Comerț și Industrie (CCI). Însă legea în vigoare nu oferă un cadru clar pentru eliberarea acestor certificate, iar CCI se confruntă cu o lacună legislativă care o împiedică să răspundă solicitărilor. Astfel, antreprenorii rămân blocați în „cercul vicios” al imposibilității de a dovedi legal situația de forță majoră, ceea ce le complică semnificativ activitatea financiară și contractuală.

AIM propune un set de măsuri menite să creeze un sistem transparent și simplificat, inspirat din bune practici puse în aplicare în state membre ale UE. Spre exemplu, în Finlanda, Germania sau Polonia, companiile aflate într-o situație de forță majoră pot obține validarea aceluși statut direct printr-o solicitare online sau prin declarație notarială asistată, fără a fi necesară intervenția unei terțe instituții pentru emiterea certificatelor obligatorii. În Italia, Camera de Comerț a fost autorizată în timpul pandemiei să elibereze rapid documente în limba engleză, bazate pe declarația firmelor și într-un format standard, reducând semnificativ timpul de răspuns și incertitudinea legală²⁷.

Propunerea AIM pentru Moldova prevede modificarea legislației primare în scopul aducerii unei clarități necesare în eliberarea certificatelor de forță majoră. Prima etapă ar implica definirea legală a formatului certificatului și a criteriilor minim acceptate pentru emitere. O procedură digitală ar putea permite antreprenorului să depună o declarație online, să atașeze documente justificative și să primească decizia CCI într-un interval de timp rezonabil, de exemplu în câteva zile lucrătoare.

În paralel, se recomandă introducerea unui mecanism de apel sau contestare. În cazul în care CCI refuză, antreprenorul poate iniția o contestare pe cale judecătorească simplificată, cu termen scurt de examinare și soluționare. Aceasta asigură responsabilizare instituțională și protecție pentru companii. Măsurile propuse vor oferi IMM-urilor din Moldova un instrument previzibil și eficient de protecție contractuală în situații excepționale.

În concluzie, reformarea mecanismului de certificare a cazurilor de forță majoră în sensul digitalizării, standardizării și responsabilizării instituției emitente reprezintă un pas esențial pentru crearea unui mediu de afaceri prietenos și predictibil, în care IMM-urile pot opera cu încredere și transparență în condițiile situațiilor excepționale.

7.6. Consolidarea Oficiului Național al Turismului în Republica Moldova

²⁶ <https://learn.e-resident.gov.ee/hc/en-gb/articles/360000624958-Dissolution-of-your-O%C3%9C?>

²⁷ <https://cms.law/en/ita/publication/chamber-of-commerce-declarations-about-the-existence-of-force-majeure>

Turismul reprezintă un sector cu potențial strategic pentru economia Republicii Moldova, însă rămâne mult sub nivelul de dezvoltare al țărilor europene comparabile. În lipsa unei instituții autonome și dedicate exclusiv acestui domeniu, politicile turistice au fost fragmentate, iar impactul asupra promovării imaginii țării a fost limitat.

Deși în anul 2000 a fost creată Agenția Națională a Turismului sub autoritatea Guvernului, aceasta a suferit multiple reorganizări, iar în 2018 a fost absorbită de Agenția Investiții. Această absorbție a dus la pierderea unui cadru instituțional clar orientat spre turism și a redus capacitatea Republicii Moldova de a-și afirma identitatea turistică pe plan internațional.

La 2 august 2023, Guvernul a decis constituirea Oficiului Național al Turismului, subordonat Ministerului Culturii, cu misiunea de a implementa politicile publice din domeniu și de a promova imaginea Republicii Moldova ca destinație turistică. Cu toate acestea, deși oficiul există formal, activitatea sa este încă limitată, infrastructura instituțională este fragilă, iar instrumentele de comunicare sunt în dezvoltare²⁸. Situația actuală dă dovadă de o eficiență diminuată în sectorul vizat și creează o discrepanță între potențialul turismului moldovenesc și rezultatele obținute.

AIM recomandă consolidarea Oficiului Național al Turismului prin transformarea sa într-o instituție publică autonomă, cu competențe extinse și resurse adecvate. Noua structură ar trebui:

- (a) Să elaboreze și să implementeze o Strategie Națională de Dezvoltare Turistică, coordonată cu MDED și DEED reze și să impleme
- (b) Să promoveze activ brand-ul turistic național, sprijinit de campanii digitale moderne și o prezență constantă la târguri internaționale de profil;
- (c) Să sprijine IMM-urile din sectorul turistic prin programe de formare, granturi, facilități fiscale și consultanță, cu accent pe turism rural, vitivinicol, cultural și ecologic;
- (d) Să dezvolte o platformă digitală unică pentru evidența și promovarea unităților și serviciilor turistice;
- (e) Să asigure o finanțare stabilă din bugetul de stat, completată cu fonduri externe și contribuții private, pentru a reduce dependența exclusivă de granturi.

ACȚIUNI

Nr.	Propunere legislativă	Tip intervenție	Nivel legislativ	Instituții vizate
7.1.	Crearea unei proceduri simplificate de restructurare voluntară a situațiilor financiare ale IMM-urilor	Normativ	Primar / secundar	MJ, SFS, MDED, ODA
7.2.	Crearea unui mecanism fiscal de urgență activabil prin Hotărâre a Guvernului în baza unei crize declarate	Normativ	Primar / secundar	MJ, SFS, MDED, ODA
7.3.	Crearea măsurilor și procedurilor simplificate de insolabilitate a IMM-urilor	Normativ	Primar / secundar	MJ, MDED, ODA
7.4.	Crearea măsurilor și procedurilor simplificate de lichidare a întreprinderii	Normativ	Primar / secundar	MJ, MDED, ODA
7.5.	Perfecționarea mecanismului de obținere a certificatului de forță majoră de la CCI	Normativ	Primar / secundar	MJ, MDED, ODA

²⁸ <https://turism.gov.md/ro/>

Nr.	Propunere legislativă	Tip intervenție	Nivel legislativ	Instituții vizate
7.6.	Consolidarea Oficiului Național al Turismului în Republica Moldova	Administrativ	-	MDED, Ministerul Culturii, MF, ODA

IV. INIȚIATIVELE AIM ÎN DERULARE

4.1. Reglementarea trotinetelor electrice în contextul micromobilității urbane

- (a) **Context:** AIM a elaborat o Notă de politici privind situația trotinetelor electrice în raport cu lacunele legislative apărute după încadrările recente ale trotinetelor în categoria mijloacelor de transport. Lipsa proporționalității sancțiunilor, ambiguitatea responsabilității contravenționale și absența infrastructurii dedicate au creat blocaje administrative și pierderi semnificative pentru operatorii trotinetelor electrice.
- (b) **Acțiuni în curs:** AIM promovează revizuirea reglementărilor pentru introducerea unui regim diferențiat pentru trotinete, dezvoltarea infrastructurii de parcare și instituirea unui mecanism digital de notificare rapidă a operatorilor care să fie în concordanță cu bunele practici Europene din această industrie.
- (c) **Rezultat urmărit:** Crearea unui cadru de reglementare echitabil și modern pentru micromobilitate, care să sprijine inovația și mobilitatea durabilă urbană.

4.2. Industria organizării de evenimente

- (a) **Context:** AIM a realizat o Notă de concept privind necesitatea reglementării sectorului organizării evenimentelor, un domeniu economic important dar caracterizat prin lipsă de coerență legislativă și birocrație excesivă. În prezent, organizatorii de evenimente interacționează cu multiple autorități (APL, Poliție, IGSU, ANSP) fără un cadru unic și clar de reglementare. Astfel, mediul de afaceri se confruntă cu un șir de probleme în activitatea sa.
- (b) **Acțiuni în curs:** AIM promovează elaborarea unei legi speciale privind organizarea evenimentelor publice, instituirea unui ghișeu unic digital interinstituțional, clasificarea evenimentelor în funcție de nivel de risc și definirea ocupațiilor din domeniu în nomenclatorul oficial. Modele funcționale din Franța, Germania și Polonia au fost analizate și adaptate pentru contextul Republicii Moldova.
- (c) **Rezultat așteptat:** un cadru normativ și de reglementare unitar, predictibil și favorabil pentru dezvoltarea industriei evenimentelor, cu reducerea economiei informale și consolidarea industriilor creative.

4.3. Clasificarea IMM-urilor și regimul fiscal

- (a) **Context:** AIM a elaborat o Notă de poziție și un demers oficial către Parlament privind amendamentele la Legea nr. 179/2016 și Codul fiscal, în vederea armonizării criteriilor de clasificare a IMM-urilor cu Recomandarea 2003/361/CE. Modificările vizează lărgirea bazei IMM-urilor eligibile pentru facilități și clarificarea aplicării regimului fiscal.
- (b) **Acțiuni în curs:** AIM sprijină amendamentul nr. 232 din 18.06.2025, care prevede ajustarea plafonului pentru cifra de afaceri și active, precum și introducerea unor mecanisme de sprijin financiar inovatoare (fond de fonduri, tranșă de primă pierdere). De asemenea, AIM insistă asupra elaborării actelor

normative secundare pentru o aplicare eficientă, coerentă și nu doar declarativă.

- (c) **Rezultat așteptat:** extinderea accesului IMM-urilor la finanțare și la facilități fiscale, precum și consolidarea competitivității acestora pe piața internă și externă.

4.4. Reglementarea activității economice independente

- (a) **Context:** Economia informală continuă să reprezinte o problemă structurală majoră pentru Republica Moldova, generând pierderi fiscale estimate la peste 15 miliarde lei anual. O mare parte din această zonă informală este constituită de persoane care desfășoară activități economice independente, așa numiți liber-profesioniști, mici prestatori de servicii sau freelanceri fără a avea un statut legal și juridic recunoscut. Această situație nu doar că privează bugetul public de resurse, dar îi expune și pe cei implicați la riscuri juridice, lipsa accesului la credite sau la protecție socială.
- (b) **Acțiuni în curs:** AIM a elaborat și transmis către Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării și Parlament o serie de propuneri vizând crearea unui cadru normativ clar și unitar pentru activitatea economică independentă. În acest sens, AIM sprijină adoptarea unei Legi speciale care să reglementeze statutul activităților independente, să stabilească un regim fiscal accesibil și echitabil, precum și obligații de raportare simplificate. Propunerile includ ajustarea plafonului de venituri la un nivel realist pentru a evita abuzurile, introducerea impozitării progresive în perioada de tranziție și digitalizarea procedurilor de înregistrare și raportare.
- (c) **Rezultat așteptat:** Integrarea în câmpul legal a mii de persoane care activează neoficial, creșterea transparenței economice și a veniturilor fiscale, asigurarea unei „a doua șanse” pentru micii antreprenori și crearea unui mediu prietenos, predictibil și accesibil pentru inițierea afacerilor.

4.5. Susținerea producătorilor casnici

- (a) **Context:** AIM a identificat în cadrul proiectului de lege nr. 268/2025 riscul excluderii producătorilor casnici din sfera reglementărilor privind activitatea economică independentă. Această categorie cuprinde mici antreprenori artizanali care produc și comercializează bunuri alimentare și nealimentare (ex. lactate, produse din carne, conserve, produse de morărit, sucuri naturale), dar care, în lipsa unei recunoașteri legale, sunt forțați să activeze informal, expunându-se la sancțiuni și lipsindu-se de oportunități de dezvoltare.
- (b) **Acțiuni în curs:** AIM a transmis Parlamentului propuneri oficiale pentru includerea explicită a categoriei „Producătorului Casnic” în proiectul de lege, cu activități definite în baza codurilor CAEM și cu regim fiscal simplificat. În plus, AIM a solicitat stabilirea termenului de aplicare a noii legislații de la 1 octombrie 2025, pentru a permite includerea rapidă a acestor producători în circuitul legal.
- (c) **Rezultat așteptat:** recunoașterea și integrarea micilor producători casnici în economia formală, consolidarea transparenței și sustenabilității sectorului artizanal și stimularea dezvoltării producției locale cu valoare adăugată.

4.6. Regimul fiscal al IMM-urilor – prelungirea facilităților pentru reinvestirea profitului și susținerea vacanței fiscale pentru IMM-urile nou-create

- (a) **Context:** Un mediu fiscal stabil și stimulat este vital pentru dezvoltarea IMM-urilor din Republica Moldova. Începând cu anul 2023, prin modificarea Articolului 87 din Codul Fiscal (Legea nr. 356/2022), a fost instituit un regim de amânare a impozitului pe venit pentru profiturile reinvestite de IMM-uri în perioada 2023–2025. Această măsură a reprezentat un pas important pentru sprijinirea capitalizării întreprinderilor și reducerea presiunii fiscale, însă cadrul legal actual prevede aplicarea acestei facilități doar până la 31 decembrie 2025.

În paralel, este în proces legislativ un nou proiect de lege (nr. 274 din 27.06.2025), inițiat de deputatul, care propune introducerea Articolului 49¹ în Codul Fiscal. Proiectul urmărește acordarea unei vacanțe fiscale de trei ani pentru întreprinderile micro, mici și mijlocii nou-înregistrate, începând cu 1 ianuarie 2026. Acest mecanism ar stimula antreprenoriatul, însă aplicarea sa exclusiv pentru IMM-urile noi riscă să creeze un dezechilibru în raport cu întreprinderile existente.

- (b) **Acțiuni în curs:** AIM a analizat impactul ambelor regimuri și a transmis factorilor de decizie recomandări clare pentru a asigura continuitatea și coerența politicilor fiscale dedicate IMM-urilor. În demersurile sale, AIM susține:
- (i) Prelungirea aplicării Articolului 87(11) și după 2025, pentru ca IMM-urile existente să poată continua reinvestirea profiturilor fără presiunea imediată a impozitului pe venit. Această măsură ar sprijini consolidarea capitalului propriu, crearea de noi locuri de muncă și creșterea competitivității IMM-urilor pe termen mediu.
 - (ii) Corelarea vacanței fiscale propuse prin Articolul 49¹ cu regimul existent de amânare a impozitului, pentru a evita discriminarea între IMM-urile nou-înființate și cele aflate deja în activitate.
 - (iii) Asigurarea clarității și pregătirii cadrului de implementare, inclusiv prin elaborarea la timp a actelor normative secundare, a declarațiilor fiscale model și a ghidurilor publice de aplicare.
 - (iv) Comunicarea unei viziuni pe termen lung privind politicile fiscale pentru IMM-uri, pentru a conferi mediului antreprenorial previzibilitate și încredere, în contextul procesului de modernizare economică și alinieră la standardele Uniunii Europene.
- (c) **Rezultat așteptat:** Prin aceste intervenții, AIM urmărește consolidarea unui cadru fiscal echitabil și competitiv pentru IMM-uri, care să sprijine reinvestirea profiturilor, inițierea de noi afaceri și atragerea de investiții private. Impactul prelungirii și corelării acestor mecanisme ar putea fi reflectat în creșterea nivelului de capitalizare a întreprinderilor, în extinderea bazei de impozitare pe termen mediu și în consolidarea încrederii mediului de afaceri în stabilitatea politicilor publice.

V. MECANISME DE MONITORIZARE ȘI EVALUARE

Un sistem eficient de advocacy nu se poate construi doar prin formularea de propuneri și participarea la consultări publice. El necesită totodată mecanisme de monitorizare și evaluare, care să asigure coerența intervențiilor, urmărirea progresului reformelor și feedback continuu din partea mediului de afaceri. În acest context, AIM propune dezvoltarea unui cadru instituțional și metodologic propriu pentru a asigura transparența și impactul real al inițiativelor legislative și de politici publice în sprijinul IMM-urilor.

5.1. Punerea în aplicare a unui mecanism de observare intern al IMM pentru urmărirea progreselor

AIM va utiliza un mecanism de observare intern al IMM pentru urmărirea progreselor. Mecanismul va avea următoarele funcții:

- (a) Colectarea și analiza periodică a modificărilor legislative și de politici publice cu impact asupra IMM-urilor;
- (b) Evaluarea implementării angajamentelor guvernamentale relevante (ex. Planul de acțiuni pentru integrarea europeană, reforme ODA etc.);
- (c) Emiterea de note de poziție și recomandări către autoritățile relevante;
- (d) Organizarea de audieri publice, focus-grupuri și mese rotunde pentru validarea percepțiilor din teren.

5.2. Rapoarte anuale publicate pe pagina web

AIM va continua practica sa de raportare anuală pentru a menține o transparență și un dialog constant și transparent cu membrii săi, partenerii și donatorii săi. Aceste rapoarte vor include:

- (a) Progresul înregistrat în acțiunile de advocacy planificate;
- (b) Modificările de politici sau reglementări relevante;
- (c) Obstacole întâlnite și recomandări strategice;
- (d) Calendarul evenimentelor și consultărilor planificate.

Această abordare va permite nu doar responsabilizarea internă, dar și consolidarea încrederii între AIM, comunitatea de afaceri și autoritățile publice.

5.3. Barometrul IMM-urilor

AIM propune instituirea unui instrument de monitorizare participativă denumit „Barometrul IMM al AIM”, care va deveni o componentă esențială a mecanismului său de evaluare anuală. Barometrul va funcționa sub forma unei cercetări simple, rapide și accesibile, adresată direct IMM-urilor, cu scopul de a colecta percepții reale și actualizate despre mediul de afaceri, calitatea reglementărilor și provocările administrative întâmpinate de întreprinderile mici și mijlocii din Republica Moldova.

Acest barometru va avea un caracter anual și va permite organizației să măsoare evoluția percepută a climatului economic și administrativ, dar și să identifice în timp util obstacolele noi apărute în interacțiunea dintre IMM-uri și autoritățile publice. În mod special, Barometrul IMM va contribui la urmărirea efectelor concrete ale reformelor legislative, dincolo de analiza strict juridică, prin prisma experienței directe a antreprenorilor care sunt primii afectați de implementarea sau de blocajele birocratice.

Pentru a fi accesibil și relevant, Barometrul IMM al AIM va fi construit pe baza unui set de întrebări simple și clare, centrate pe teme precum povara administrativă, accesul la finanțare, digitalizarea proceselor, eficiența consultărilor publice și predictibilitatea fiscală. Chestionarul va fi distribuit online către membrii AIM și alte IMM-uri partenere, iar colectarea datelor se va realiza prin metode rapide și eficiente, fără să implice eforturi operaționale complexe pentru organizație. Acest format ușor de gestionat va permite atingerea unui număr semnificativ de respondenți, ceea ce va spori relevanța datelor și va întări caracterul reprezentativ al concluziilor.

Rezultatele Barometrului vor fi prezentate anual în Raportul de Monitorizare și Evaluare al AIM, devenind o sursă valoroasă de date pentru dialogul cu autoritățile publice, partenerii de dezvoltare și organizațiile internaționale interesate de evoluția mediului antreprenorial din Moldova. Barometrul IMM va adăuga un nivel suplimentar de credibilitate mecanismului de monitorizare al AIM, oferind nu doar o evaluare instituțională, ci și o oglindă autentică a percepției mediului de afaceri asupra calității reglementărilor și politicilor publice.

Prin acest instrument, AIM va contribui activ la întărirea caracterului participativ și transparent al procesului de advocacy. Barometrul IMM al AIM va deveni astfel un reper anual pentru analiza și îmbunătățirea mediului economic din Republica Moldova, transformând advocacy-ul într-un proces transparent, participativ și orientat spre rezultate măsurabile.

VI. CONCLUZII ALE AGENDEI LEGISLATIVE AIM 2025-2026

Planul de participare la procesul de luare a deciziilor pentru anul 2025-2026 (Agenda Legislativă AIM pentru anul 2025-2026) este rezultatul unui proces riguros de consultare, analiză și prioritzare, desfășurat în strânsă colaborare cu IMM-urile, inclus cele membre ale AIM. Documentul reflectă angajamentul solid al AIM de a contribui la construirea unui mediu economic mai echitabil, mai competitiv și mai bine conectat la transformările europene și globale care influențează profund parcursul țării noastre.

Recomandările și măsurile propuse în cadrul celor șapte domenii prioritare sunt fundamentate pe principiile esențiale ale bunei guvernări economice: (a) transparentă; (b) acces echitabil la resurse; (c) reducerea barierelor administrative; (d) stimularea inovației; (e) promovarea rezilienței economice și (f) consolidarea parteneriatului public-privat. Fiecare intervenție propusă în această agendă are un obiectiv clar și concret – acela de a îmbunătăți cadrul legislativ și politicile publice în favoarea IMM-urilor din toate regiunile Republicii Moldova, inclusiv a celor mai puțin conectate la oportunitățile de creștere.

Prin această Agendă, AIM își reafirmă poziția de actor activ și partener de încredere în dialogul public-privat, promovând un proces de întocmire a politicilor, în care experiența și nevoile reale ale antreprenorilor devin elemente centrale în definirea soluțiilor legislative. AIM nu își propune doar să observe și să critice, ci să participe activ și constructiv la reformarea sistemului economic național și la pregătirea Republicii Moldova pentru o integrare efectivă și sustenabilă în piața unică Europeană.

Un element distinctiv al acestei Agende este introducerea unor mecanisme clare și sustenabile de monitorizare și evaluare, care vor permite urmărirea progresului, ajustarea în timp real a direcțiilor de intervenție și menținerea unui dialog deschis și constant cu membrii AIM, autoritățile publice și alți parteneri de dezvoltare. Monitorizarea continuă a procesului de implementare și colectarea percepțiilor din teren vor oferi acestei Agende o valoare operațională reală și vor consolida încrederea mediului de afaceri în procesele de advocacy promovate de AIM.

Într-un context internațional marcat de incertitudine, crize economice, tranziție verde și accelerare digitală, IMM-urile din Republica Moldova au nevoie de un cadru legislativ flexibil, predictibil și orientat spre performanță. AIM își asumă responsabilitatea de a continua acest efort pe termen lung, transformând Agenda 2025-2026 dintr-un simplu document de poziție într-un instrument dinamic, adaptabil și cu impact concret asupra dezvoltării antreprenoriale a Republicii Moldova.

Planul de participare la procesul de luare a deciziilor pentru anul 2025-2026 a fost elaborat cu suportul Center for International Private Enterprise și Guvernului Elveției în cadrul Proiectului „Optim Project – Oportunități prin Tehnologii și Inovație în Moldova” realizat de HELVETAS Swiss Intercooperation

Opiniile exprimate în acest Plan aparțin exclusiv autorilor. Acestea nu pot fi interpretate sub nici o formă ca reflectând opinia și poziția Proiectului OPTIM al Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare, implementat de Helvetas Swiss Intercooperation.

mun. Chișinău, Republica Moldova
bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 202,
et.5, MD-2001

Tel: (373) 60 420 400

liliana.busuioc@sme.md
www.sme.md